

ISSN 2078-5526

ВІСНИК ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія педагогічна

Випуск 35

2021

**VISNYK
OF THE LVIV
UNIVERSITY**

Series Pedagogics

Issue 35

Scientific journal

Published 1–2 issues per year

Published since 1969

**Ivan Franko
National University of Lviv**

**ВІСНИК
ЛЬВІВСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія педагогічна

Випуск 35

Збірник наукових праць

Виходить 1–2 рази на рік

Виходить з 1969 р.

**Львівський національний
університет імені Івана Франка**

2021

ЗМІСТ

<i>Оксана Боднар, Ольга Івасів.</i> Специфіка розвитку експертно-консультативної діяльності в умовах модернізації освіти.....	3
<i>Mirosława Wawrzak-Chodaczek.</i> Education in the field of new information and communication technologies	13
<i>Анна Гаратик.</i> Активізація учнів і студентів, а також співпраця із зовнішніми зацікавленими сторонами у процесі вдосконалення якості освіти (на прикладі факультету історичних і педагогічних наук Вроцлавського університету)	22
<i>Дмитро Герцюк.</i> Освітньо-просвітницька діяльність Лева Ясінчука у таборний період української еміграції (1944–1949)	33
<i>Ганна Голос.</i> Практика формування японської ідентичності в загальноосвітній школі	41
<i>Наталія Джура.</i> Організація екоосвітньої діяльності для сталого розвитку в умовах загальноосвітньої школи.....	52
<i>Марія Дзіковська.</i> Хімічний експеримент – невід’ємна частина професійної підготовки фахівців-хіміків у коледжі	63
<i>Ольга Дзядик, Лариса Ковальчук.</i> Навчально-розвивальне середовище закладу початкової освіти як інтегрована система.....	72
<i>Оксана Заремба, Наталя Муць, Олексій Павлюк.</i> Методичні засади складання та використання розрахункових задач під час навчання хімії.....	83
<i>Христина Калагурка.</i> Науково-педагогічна діяльність Галини Паперної у Львівському університеті.....	92
<i>Тетяна Король.</i> Самостійна позааудиторна робота студентів: реферат чи мультимедійна презентація?.....	98
<i>Марія Лавренова, Наталія Лалак, Тетяна Молнар, Любов Фенчак.</i> Траєкторія розвитку здобувача початкової освіти: від теорії до практики.....	103
<i>Галина Крохмальна, Роман Крохмальний.</i> До проблеми функціонування концептів явища “якість освіти” в умовах інформаційного суспільства	112
<i>Михайло Матковський.</i> Актуальність гуманістичних ідей Івана Франка в контексті формування освітнього простору	

сучасної української молоді	127
<i>Nataliya Machynska, Yuliya Derkach.</i> Formation of readiness of the primary school teacher for professional development in the context of vocational training.....	139
<i>Наталія Мачинська, Світлана Кость.</i> Особливості підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня педагогічного профілю до професійної діяльності: практичний аспект	148
<i>Олександр Микитів.</i> Теоретичні основи формування професійної компетентності редактора в сучасних ринкових умовах.....	155
<i>Ірина Мицишин.</i> Професійне вигорання менеджерів освітньої сфери: аналіз причин виникнення, шляхів запобігання й подолання.....	163
<i>Ірина Мицишин, Ірина Микитюк.</i> Особливості професійної компетентності вчителя інклюзивного класу початкової школи.....	171
<i>Anna Mitreġa.</i> Practical aspects of education of “new” parents	179
<i>Мирослав Півоварчик.</i> Управління якістю вищої освіти: стратегія, цілі, завдання і діяльність (на прикладі внутрішньої системи забезпечення якості освіти Вроцлавського університету)	187
<i>Тетяна Равчина, Ганна Шемелюк.</i> Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін	198
<i>Леся Сікорська.</i> Індивідуальні особливості навчальних стресів студентів-психологів	209
<i>Оксана Струтинська.</i> Міжпредметні зв'язки освітньої робототехніки.....	221
<i>Ольга Ферт, Юлія Баранович.</i> Особливості інклюзивного освітнього процесу в Україні та Іспанії.....	229
<i>Марія Цуркан.</i> Базові поняття методичної системи навчання української мови як іноземної в медичних закладах вищої освіти.....	243
<i>Світлана Цюра.</i> Соціокультурні та педагогічні акценти освітнього простору української школи: перспектива й ретроспектива.....	253
<i>Марія Швед.</i> Сучасний освітній простір у фокусі змін і ризиків	260
<i>Богдан Шуневич, Наталія Рак.</i> Перспективи використання масових відкритих онлайн-курсів у закладах вищої освіти України	271

CONTENT

<i>Oksana Bodnar, Olga Ivasiv</i> . The specificity of developing the expert and advisory activity in the context of the modernizing the education	3
<i>Мірослава Вавжак-Ходачек</i> . Освіта в галузі нових інформаційно-комунікаційних технологій.....	13
<i>Anna Haratyk</i> . Activation of students and pupils as well as cooperation with external stakeholders in improving the quality of education	23
<i>Dmytro Hertsyuk</i> . Educational and enlightening activities of Lev Yasinchuk in the Camp period of the Ukrainian emigration (1944–1949).....	33
<i>Hanna Holos</i> . Practice of forming the Japanese identity in secondary school.....	41
<i>Natalia Dzhura</i> . Organization of environmental education activity for sustainable development in secondary schools	52
<i>Mariia Dzikovska</i> . Chemical experiment as an integral part of the vocational training of specialist’s chemists in college	63
<i>Olha Dziadyk, Larysa Kovalchuk</i> . Educational and developmental environment of primary education institution as an integrated system	72
<i>Oksana Zaremba, Natalia Muts, Oleksii Pavlyuk</i> . Methodological principles of composing and applying the calculative tasks in learning chemistry.....	83
<i>Khrystyna Kalahurka</i> . Halyna Paperna’s scientific and pedagogical activities at Lviv University	92
<i>Tetiana Korol</i> . Independent extracurricular work of students: abstract or multimedia presentation?.....	98
<i>Maria Lavrenova, Natalia Lalak, Tetiana Molnar, Lyubov Fenchak</i> . Primary education development tractor: from theory to practice	107
<i>Halyna Krokhmalna, Roman Krokhmalnyi</i> . To the functioning of “education quality” phenomenon concepts in terms of information society	112
<i>Mykhailo Matkovskyi</i> . Actuality of Ivan Franko’s humanistic ideas in the context of developing educational space of contemporary Ukrainian youth	127
<i>Наталія Мачинська, Юлія Деркач</i> . Формування готовності вчителя початкової школи до професійного зростання в контексті професійної підготовки.....	139

<i>Nataliya Machynska, Svitlana Kost.</i> Peculiarities of preparing the second higher education (master's level) applicants of pedagogical profile for professional activity: practical aspect.....	148
<i>Oleksandr Mykytiv.</i> Theoretical foundations of forming the professional competence of the editor in modern market conditions.....	155
<i>Iryna Myshchyshyn.</i> Professional burnout of the managers of education: reasons for its appearing, ways of its prevention and overcoming	163
<i>Iryna Myshchyshyn, Iryna Mykytiuk.</i> The peculiarities of professional competence of a primary school teacher in an inclusive classroom	171
<i>Анна Митренга.</i> Практичні аспекти виховання “нових” батьків	179
<i>Mirosław Piwowarczyk.</i> Higher education quality management: strategy, objectives, tasks, and actions (on the example of an internal education quality assurance system of the university of Wrocław)	187
<i>Tetyana Ravchyna, Hanna Shemeliuk.</i> Organization of the educational process in the vocational before higher education system in terms of legislative change	198
<i>Lesia Sikorska.</i> Specific features of the stress in training the students of psychology	209
<i>Oksana Strutynska.</i> Interdisciplinary links of the educational robotics	221
<i>Olha Fert, Yuliia Baranovych.</i> Features of inclusive educational process in Ukraine and Spain	229
<i>Mariya Tsurkan.</i> Basic concepts of the methodological system of learning the Ukrainian as a foreign language at medical institutions of higher education	243
<i>Svitlana Tsyura.</i> Social-cultural and pedagogical accents of the educational space of the Ukrainian school: prospects and retrospective	253
<i>Mariya Shved.</i> Modern educational space in the focus of changes and risks.....	260
<i>Bohdan Shunevych, Nataliya Rak.</i> Prospects of applying the massive open online courses at the Ukrainian institutions of higher education	271

УДК 37.013:37.091.33-027.22:37.091.212

ТРАЕКТОРІЯ РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Марія Лавренова, Наталія Лалак, Тетяна Молнар, Любов Фенчак

*Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, Мукачево, Україна, 89600
marijalavrenova@ukr.net, lalak5@ukr.net, tetjana_molnar@ukr.net,
lubovfen7@gmail.com*

У статті порушується проблема формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів початкової освіти в умовах сучасного освітнього простору. Авторами уточнено термінологічне поле дослідження. З'ясовано, що індивідуальна освітня траєкторія – це персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, який формується з урахуванням його здібностей, задатків, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду. Цей шлях ґрунтується на виборі ефективних форм, методів, прийомів, засобів навчання дитини та темпу здобуття освіти, розроблених для неї освітніх програм та запропонованих навчальних дисциплін. Визначено етапи реалізації індивідуальної освітньої траєкторії; зацентровано увагу на важливості педагогічного супроводу руху здобувачів освіти за індивідуальною траєкторією.

Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану. Ці нормативні документи розробляються командою психолого-педагогічного супроводу дитини, погоджуються з батьками, схвалюються на засіданні педагогічної ради.

В статті окреслено шляхи формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів початкової освіти, як от: різномічне знання особистості учня, його психофізіологічних особливостей та можливостей; організація диференційованого навчання, що передбачає структурування змісту навчального матеріалу, добір прийомів і засобів навчання відповідно до типологічних особливостей молодших школярів; акцентування на розвиток конкретних особистісних здібностей та індивідуального потенціалу школяра як орієнтир для ведення ним освітньої діяльності з кожного навчального предмета; консультативна допомога вчителя у вибудовуванні учнем власної освітньої програми та визначенні індивідуального темпу її опанування.

Ключові слова: освітнє середовище, індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна програма розвитку, індивідуальний навчальний план, здобувач початкової освіти, вчитель початкових класів.

В контексті сьогодення та динамічного розвитку суспільства стрижневою є проблема формування не стільки соціально типової, скільки яскраво індивідуальної особистості, що дозволяє їй жити в соціумі, який швидко змінюється. Стає очевидною неможливість створення універсального образу випускника закладу загальної середньої освіти, якому пропонується опанувати визначений освітній контент. Здобувач початкової освіти стає ініціатором свого освітнього просування, автором власної освітньої траєкторії, яка вибудовується всередині широкої освітньої реальності. Тільки персоналізація освіти дозволяє школярам бути «агентами» освітнього процесу. Оскільки він базується безпосередньо на освітніх цілях та інтересах дітей, закладаючи міцний фундамент для усвідомленого навчання протягом життя.

Початок XXI століття відзначився появою нових підходів до організації освітнього середовища, спрямованого на розвиток індивідуальних здібностей школярів. Поділяємо думку української дослідниці О. Савченко, яка зазначала: «світ, у якому доведеться жити сучасним дітям, змінюється вчетверо швидше, ніж наші школи. У класи приходять нові покоління, які живуть в інформаційному суспільстві, в цифровому середовищі, тому необхідно переосмислити самоцінність знань. Для формування у молодших школярів умінь вчитися необхідно забезпечити комплекс умов, якими є: стимулююче навчальне середовище, висококваліфікований учитель, обов'язково сприятливе родинне виховання і, безумовно, цілеспрямоване керівництво формуванням цих складників умінь вчитися» [8].

Вітчизняні та зарубіжні науковці, педагоги-практики акцентують увагу на важливості підбору індивідуально-особистісного підходу до кожної дитини та розробці її індивідуальної освітньої траєкторії розвитку дитини. Цінними для нашого дослідження є погляди Г.В. Терещука на індивідуалізацію навчання з урахуванням особистих можливостей та інтересів школярів. У своїй наукових доробках він характеризує індивідуальний підхід у навчанні, в рамках якого учень стає повноцінним суб'єктом освітнього процесу, отримує право активно обирати й самостійно конструювати своє шкільне життя. Вчитель, при цьому, від ретрансляції знань переходить до проектування траєкторії інтелектуального та особистісного розвитку кожної дитини, в т. ч. за рахунок гнучкого змісту навчання [9]. Завдання індивідуальних траєкторій – максимально врахувати особливості кожного школяра, тобто зрозуміти, що неможливий однаковий підхід до дітей з різними характерами, з різними інтересами та з різними психофізіологічними особливостями. По суті – це втілення у практику домінуючого принципу Концепції «Нова українська школа» – дитиноцентризму [3].

Проблема індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти є предметом дослідження багатьох науковців (К. Александрова, А. Воронцов, Т. Ковальова, Н. Рибалкіна, О. Тубельський, А. Хуторський та ін.). Теоретичні та практичні аспекти формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти в контексті різних підходів розглядали Т. Ковальова, Н. Рибалкіна (проблемно-рефлексивний підхід), А. Воронцов, Г. Прозументова, А. Тубельський, А. Хуторський (діяльнісний підхід). Вчені розглядають індивідуальну освітню траєкторію як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу кожної дитини в освіті. Під особистісним потенціалом дитини ми розуміємо сукупність її здібностей (діяльнісних, пізнавальних, творчих, комунікативних тощо). Процес виявлення, реалізації та розвитку даних здібностей школярів відбувається в ході їх освітнього руху індивідуальними траєкторіями.

Мета статті – окреслити шляхи формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів початкової освіти в умовах сучасного освітнього простору.

В контексті сьогодення професійний словник українських педагогів поповнився такими термінами, як: «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальна програма розвитку», «індивідуальний навчальний план», «індивідуальний освітній маршрут» тощо. Привертає увагу термін «хьютагогіка» (від грец. εαυτός – сам, άγω – вести) – це новий «нет-орієнтований» підхід до організації навчання в умовах інформаційної епохи, який слугує освітнім потребам учнів ХХІ ст. та сприяє розвитку їх індивідуальних здібностей [4]. Предмет хьютагогіки (heutagogy) – самовизначена навчальна діяльність, заснована на вдосконаленні власних навичок учіння. Людина, що вчиться, повинна бути в центрі власного навчання, навчатися не тільки власне предмету, а й організації свого навчання (double loop learning), самостійно складати власну траєкторію навчання, зокрема, здійснювати вибір завдань для оцінювання [4]. Хьютагогіка починається з того, що учень бере на себе відповідальність за власне навчання, а вчитель бере на себе функцію фасилітатора, делегуючи учневі право управляти освітнім процесом.

Зазначимо, що в сучасній педагогічній теорії існують різні погляди на поняття «індивідуальна освітня траєкторія». Так, А. Алексюк, В. Беспалько, В. Лозова, О. Пехота трактують його як педагогічну технологію; О. Коваленко, В. Краєвський – як один із критеріїв формування змісту навчання.

Визнання права здобувачів освіти на індивідуальну освітню траєкторію є одним із прогресивних нововведень Закону України «Про освіту» (2017). В цьому нормативному документі зазначено: «індивідуальна освітня траєкторія школяра формується шляхом визначення власних освітніх

цілей а також вибору суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними: форм здобуття освіти; навчальних планів та програм; навчальних предметів (інтегрованих курсів), інших освітніх компонентів, у тому числі вибіркових, і рівнів їх складності; форм організації освітнього процесу, методів, засобів навчання; темпів засвоєння освітньої програми або послідовності вивчення окремих навчальних предметів» [2]. Як показує практика, індивідуальна освітня траєкторія дитини реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у ЗЗСО. Важливою та невід'ємною складовою, на нашу думку, є професійна компетентність в усіх суб'єктів освітньої діяльності, зокрема тих, що забезпечують здобуття освіти за мережевою формою. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та його батьками. Він схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Якщо класична освіта нав'язує узагальнений стандарт з однією кінцевою метою, до прикладу, - скласти ЗНО, то розробка індивідуального плану передбачає персональну ціль, виходячи з якої визначаються проміжні задачі, навантаження, темп. Саме індивідуальний навчальний план може визначати відмінні від визначених освітньою програмою закладу освіти послідовність, форму і темп засвоєння учнем освітніх компонентів. У разі здобуття освіти за екстернатною формою та формою педагогічного патронажу індивідуальний навчальний план складається в обов'язковому порядку, а у разі здобуття освіти за сімейною (домашньою) формою – за бажанням учня та його батьків.

Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії здійснюється поетапно. Зокрема:

1. Створення інтелектуального освітнього простору в закладі освіти, який задовольняє запити учнів у виборі соціокультурних практик.
2. Активізація пізнавальної та перетворювальної активності учня (мотивація до індивідуальної освітньої діяльності).
3. Діагностика рівня розвитку здібностей учня, його індивідуальних інтересів та нахилів (діагностичний етап). За результатами роботи складається Карта індивідуального психологічного розвитку дитини.
4. Розробка індивідуального освітнього маршруту і технологій його реалізації.
5. Оцінка ефективності реалізації індивідуальної освітньої траєкторії учня (ступінь сформованості особистісних, предметних і міжпредметних компетентностей; успішність професійного самовизначення) [5, с.140].

Як показує практика, сьогодні не є актуальною «орієнтація на середнього учня», що була притаманна радянській системі освіти. Тому

поділяємо думку М. Хорна, експерта зі змішаного навчання, який зазначав: «брак індивідуалізації навчання призводить до ефекту «швейцарського сиру» – маємо цілий клас учнів з прогалинами в знаннях» [1]. Сучасні технології та хмарні сервіси дозволяють учням опановувати матеріал у власному темпі. При цьому, роль учителя змінюється: вивільняється час на уроці, щоб розробити для кожного учня індивідуальну освітню траєкторію.

Кожній дитині притаманні самобутні й неповторні риси та якості: індивідуальні властивості нервової системи, темперамент, інтереси, здібності, особливості мислення, уяви, пам'яті, емоцій, життєвий досвід, активність, темп роботи, швидкість засвоєння навичок тощо. З огляду на психофізіологічні особливості молодших школярів, існує вірогідність зовнішнього тиску у вигляді навчального навантаження, адже навчання відбувається за єдиною для всіх навчальною програмою. Занадто велике для певної дитини навчальне навантаження може дати зовні ефективні результати. Так, до прикладу, високий темп читання, швидкість письма тощо, може одночасно призвести до психосоматичних розладів, загальмувати особистісний та фізичний розвиток здобувача початкової освіти. Зважаючи на унікальність періоду молодшого шкільного віку як періоду розвитку дитячої особистості, слід вказати на те, що особливості пізнавальної активності, проходячи певні етапи становлення, мають індивідуальний характер. За учнем визнається право на несхожість, власний погляд, індивідуальні захоплення, інтереси, риси характеру, тому кожна дитина, як індивідуальність, потребує індивідуального ставлення в освітньому процесі.

Педагогіка індивідуального підходу має на увазі не пристосування завдань і основного змісту навчання до окремого школяра, а пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей учнів для того, щоб забезпечити визначений рівень їх розвитку. Як зазначав Л. Виготський, навчання повинно йти попереду розвитку, просуваючи його далі і викликаючи в ньому новоутворення. Якщо ж навчання буде враховувати лише особливості, специфіку психічних структур – тоді воно (навчання) буде лише гальмувати і навіть руйнувати розвиток. Звідси випливає, що необхідною умовою ефективності освітнього процесу і, зокрема, індивідуальної траєкторії в навчанні, є різнобічне знання особистості учня, його особливостей та можливостей.

Ефективним способом реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача початкової освіти є диференціація навчання. Виходячи з аналізу наявних поглядів на сутність диференційованого навчання, ми визначаємо його як спеціально організовану діяльність, що спрямована на оптимальний інтелектуальний розвиток кожного учня і передбачає структурування змісту навчального матеріалу, добір форм, прийомів і засобів навчання відповідно до типологічних особливостей молодших школярів. Для організації

диференційованого навчання в класах найчастіше використовують групову форму. На групи дітей поділяють на основі індивідуальних особливостей, здібностей, інтересів. Першу групу складають учні з високим рівнем навчальних можливостей і високими показниками успішності. Другу групу складають учні із середніми показниками успішності. Третю групу складають учні з низькими пізнавальними здібностями, низьким рівнем пізнавального інтересу, низькими показниками успішності з предметів. Відтак, освітній процес в умовах диференціації стає максимально наближеним до пізнавальних потреб учнів, їх індивідуальних особливостей. Для дітей із низьким рівнем підготовки мета диференціації завдань – допомогти усунути прогалини в засвоєнні навчального матеріалу; для учнів із достатнім рівнем підготовки – в розширенні знань та збагаченні пізнавального досвіду [7].

Інший спосіб припускає, що власний шлях освіти вибудовується для кожної дитини відповідно до досліджуваної нею освітньої сфери. Якщо ми виділимо конкретні особистісні здібності учнів як орієнтири для ведення ними освітньої діяльності з кожного навчального предмета, то шлях освоєння цих предметів буде визначатись не стільки логікою даних предметів, скільки сукупністю особистісних здібностей кожного учня. До прикладу, інтелектуальні здібності виявляються у легкості навчання, швидкості мислення, винятковій пам'яті, різноманітній обізнаності дитини. Інтелектуально обдарована дитина гарно міркує, спостережлива, швидко реагує на все нове, однак диференційоване ставлення цих учнів до шкільних предметів призводить до суттєвої відмінності у результатах навчання. Носії такої обдарованості вчаться іноді блискуче, іноді непогано, іноді чудово з одних предметів і погано з інших – усе залежить від їхнього ставлення до предмета [6]. Отже, пріоритетне завдання початкової школи – не загальмувати прояв здібностей школярів, надати педагогічну підтримку в розвитку та реалізації індивідуального потенціалу.

Ключова роль у реалізації індивідуальної освітньої траєкторії належить педагогам. Важливо усвідомити, що індивідуальна освітня траєкторія бере початок на етапі дошкільної підготовки, саме тому потрібно забезпечити наступність між дошкільною та початковою освітою. Попередньо слід з'ясувати, які знання є у дитини, якими вміннями та навичками вона володіє, звернути увагу на психологічні (тип темпераменту, швидкість мислення, особливості пізнавальних та емоційно-вольових процесів) та фізичні особливості школярів. Вчитель Нової української школи – це агент змін сучасного освітнього простору. Він покликаний: здійснювати індивідуальну педагогічну підтримку учнів; надавати консультативну допомогу у вибудовуванні учнем власної індивідуальної освітньої програми та визначенні індивідуального темпу її опанування; вести педагогічний супровід руху учня за індивідуальною освітньою траєкторією. У процесі здійснення

педагогічного супроводу руху учнів за індивідуальними освітніми траєкторіями вчитель виконує нові ролі, зокрема, він є: тьютором (індивідуально працює з дитиною, виявляє її освітні запити, проектує освітню діяльність, організовує рефлексію, прогнозує наступні кроки в освіті); новатором (приносить в інтелектуальну освітню діяльність нові ідеї); фасилітатором (підтримує дитину в її навчальній діяльності через педагогічну взаємодію, допомагає, надихає).

Таким чином, одним із найважливіших аспектів реформування системи освіти в Україні, на нашу думку, є цілеспрямована та системна робота педагогів щодо створення індивідуальної освітньої траєкторії розвитку здобувача освіти як персонального шляху реалізації його особистісного потенціалу.

Для забезпечення такого підходу варто кардинально переглянути навчальні плани, навчальні програми, систему оцінювання, і, найголовніше – форми організації освітнього процесу. Учень зможе просуватись індивідуальною траєкторією в тому випадку, якщо йому будуть надані такі можливості: визначати індивідуальний зміст вивчення навчальних предметів; ставити власні цілі у вивченні конкретної теми або розділу; вибирати оптимальні форми та темпи навчання; застосовувати ті способи навчання, що найбільш відповідають його індивідуальним особливостям; рефлексивно усвідомлювати отримані результати, здійснювати оцінку й коректування своєї діяльності.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у визначенні організаційно-методичних та психолого-педагогічних умов ефективної організації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів початкової освіти в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

---

1. Horn M., Staker H. The Rise of K–12 Blended Learning. – Innosight Institute, 2011. – 17 p. – URL: <https://www.christenseninstitute.org/wp-content/uploads/2013/04/The-rise-of-K-12-blended-learning.pdf>.

2. Закон України «Про освіту» / База даних «Законодавство України» // ВР України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20210423#Text>.

3. Концепція «Нова українська школа». – URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

4. Куриш Н. К. Формування підприємницької компетентності вчителів природничих спеціальностей у системі післядипломної педагогічної освіти / Н.К. Куриш // International Journal of Innovative Technologies in Social

Science9(21), December 2019. – С.24.

5. Мікєрова Г. Ж., Жук А. С. Алгоритм побудови індивідуальної освітньої траєкторії навчання / Г. Ж. Мікєрова, А. С. Жук // Сучасні наукомісткі технології. – 2016. – № 11-1. – С. 138-142.

6. Молнар Т. І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до розвитку інтелектуальної обдарованості учнів / Т.І. Молнар // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб.наук.пр. / [редкол.: Г. В. Товканець (гол. ред.) та ін.]. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2016. – Випуск 2(4). – С. 28-31.

7. Прокоф'єва М. Ознаки індивідуально-типологічного підходу як засади диференційованого навчання / М. Прокоф'єва // Гуманітарні науки. – 2016. – № 2. – С. 38-41.

8. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко // 2 вид., К.: Богданова А. М., 2009. – 226 с.

9. Терещук Г. В. Індивідуалізація навчання в контексті ідей Концепції нової української школи / Г. В. Терещук // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогіка. – 2017. – № 2. – С. 6-16.

*Стаття: надійшла до редколегії 20.08.2021
доопрацьована 08.09.2021
прийнята до друку 09.09.2021*

PRIMARY EDUCATION DEVELOPMENT TRACTOR: FROM THEORY TO PRACTICE

Maria Lavrenova, Natalia Lalak, Tetiana Molnar, Lyubov Fenchak

*Mukachevo State University,
str. Uzhhorodska, 26, Mukachevo, Ukraine, 89600
marijalavrenova@ukr.net, lalak5@ukr.net, tetjana_molnar@ukr.net,
lubovfen7@gmail.com*

The article describes the problem of forming an individual educational trajectory of primary school students in the modern educational space. Based on the analysis of the scientific literature, the essence of the concepts «individual educational trajectory», «individual curriculum» is specified; the stages of realization of an individual educational trajectory are determined; emphasis is placed on the importance of pedagogical support of the student's movement along the individual educational trajectory.

It is found that the individual educational trajectory is a personal way of realization of the personal potential of the student, which is formed taking into account his abilities, interests, needs, motivation, opportunities and experience, based on the choice of types, forms and pace of education, subjects of educational activity. and their proposed educational programs, disciplines and their level of complexity, methods and means of

teaching. The individual educational trajectory of the student is realized on the basis of the individual development program, the individual curriculum developed by pedagogical workers in interaction with the student and his parents, approved by the pedagogical council of the educational institution, approved by its head and signed by parents.

The ways of formation of individual educational trajectory of applicants for primary education are determined, such as: diverse knowledge of the student 's personality, his psychophysiological features and possibilities; organization of differentiated learning, which involves structuring the content of educational material, selection of techniques and teaching aids in accordance with the typological features of junior high school students; emphasis on the development of specific personal abilities and individual potential of the student as a guideline for his educational activities in each subject; advisory assistance to the teacher in building the student's own educational program and determining the individual pace of its mastery.

Key words: educational environment, individual educational trajectory, individual development program, individual curriculum, primary school seeker, primary school teacher.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>